

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

ANMÄLAN
2012-03-12

HSN 1202-0135

Handläggare:
Maria Hedberg

Anmälan av rapporten Tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län 2011

Ärendebeskrivning

I detta ärende anmäls rapporten Tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län 2011. Rapporten innehåller en redovisning av tandhälsan över tid samt jämförelser mellan kön, kommuner och stadsdelar samt vårdbehovsområden.

Beslutsunderlag

Förvaltningens anmälan, 2012-03-12

Rapporten Tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län 2011

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i Programberedningen för tandvård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att lägga anmälan till handlingarna.

Förvaltningens motivering till förslaget

I rapporten redovisas barns och ungdomars tandhälsa sedan 1987.

Förvaltningen använder tandhälsostatistiken till att utvärdera resultaten av den reguljära tandvården samt kariesförebyggande insatser i riskgrupper.

Uppföljningen av tandhälsan omfattar barn och ungdomar i åldrarna 3, 7, 13 och 19 år i Stockholms län. Epidemiologiska uppgifter har rapporterats av vårdgivare som godkänts och ingått vårdavtal med landstinget. Av samtliga barn i aktuella åldrar har uppgifter rapporterats för 93 procent. Tandhälsan hos barn och ungdomar mäts främst i andelen barn och ungdomar med kariesskadade tänder.

Sammanställningen av 2011 års epidemiologiska uppgifter visar att tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län blir allt bättre. Samtidigt består skillnaderna mellan länets vårdbehovsområden.

Skillnaden mellan vårdbehovsområde 1 och 4 beträffande 3-åringarnas tandhälsa har minskat något under 2000-talet. Bland 19-åringarna har tandhälsförbättringen främst skett i vårdbehovsområde 1 och 2, vilket innebär att skillnaderna mellan vårdbehovsområde 1 och 4 ökat under samma period.

Skillnaden mellan flickors och pojkars tandhälsa är generellt sett liten.

Stockholms län når Hälso- och sjukvårdsnämndens mål för 2011 avseende tandhälsan hos barn och ungdomar. Stockholms län når dessutom samtliga av WHO:s mål utom målet för 6-åringar. Andelen 6-åringar med kariesskadade tänder ska år 2020 inte vara högre än 20 procent.

Catarina Andersson Forsman
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Kitty Kook Wennberg
Avdelningschef

A decorative grid of colored squares surrounds the central text. The grid consists of 10 squares: a blue square at the top left, a grey square at the top right, a grey square on the middle left, a dark blue square at the bottom left, a light grey square at the bottom middle, a grey square at the bottom right, a light blue square at the bottom left (lower), and a dark blue square at the bottom right (lower).

Tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län 2011

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Inledning	4
Tandhälsan hos barn och ungdomar	5
Kariesskadade tänder.....	5
Tänder med kariesskadade sidoytor.....	6
Medelvärde för skadade tänder samt barn med flest skadade tänder	7
Tandhälsan per vårdbehovsområde	8
Flickors och pojkars tandhälsa	10
Hälso- och sjukvårdsnämndens mål	11
Referenser.....	12

Bilagor#

Bilaga 1: Tandhälsan per kommun/stadsdel

Bilaga 2: Tandhälsouppgifter för 3-, 7-, 13- och 19-åringar i Stockholms län år 2011
samt i Sverige år 2010

Bilaga 3: Tandhälsan per vårdbehovsområde

Sammanfattning

Tandhälsan hos barn och ungdomar i Stockholms län blir allt bättre. Samtidigt består skillnaderna mellan länets vårdbehovsområden. Skillnaden mellan vårdbehovsområde 1 och 4 beträffande 3-åringarnas tandhälsa har minskat något under 2000-talet. Bland 19-åringarna har tandhälsoförbättringen främst skett i vårdbehovsområde 1 och 2, vilket innebär att skillnaderna mellan vårdbehovsområde 1 och 4 ökat under samma period. Skillnaden mellan flickors och pojkars tandhälsa är generellt sett liten.

Stockholms län når samtliga av WHO:s mål utom målet för 6-åringar. Andelen 6-åringar med kariesskadade tänder ska år 2020 inte vara högre än 20 procent.

Inledning

Uppföljningen av tandhälsan omfattar barn och ungdomar i åldrarna 3, 7, 13 och 19 år i Stockholms län. Uppgifterna kommer ifrån vårdgivare som godkänts och ingått vårdavtal med landstinget. Av samtliga barn i aktuella åldrar har epidemiologiska uppgifter rapporterats för 93 procent.

I denna rapport används i första hand begreppet *skadade tänder*. Med skadade tänder avses *karierade tänder (hål)* eller *tänder som tidigare haft hål och fått fyllningar (fyllda tänder)* eller *som dragits ut på grund av karies*. Tandhälsa mäts med variabler som definierats av FN:s världshälsoorganisation, WHO.

För 3- och 7-åringar sker registrering i det temporära (mjölktdands-) bettet. Index beräknas för *deft*¹, det vill säga barnet har karies, behandlad sådan eller saknar tand som sannolikt varit kariesskadad.

För 13- och 19-åringar sker registrering i det permanenta bettet. Index beräknas för *DFT*², som en summa av individens skador under åren, nya hål och gamla som har lagats med en fyllning. Utdragna tänder räknas inte in i *DFT*, eftersom tänder i den åldern kan ha dragits ut av andra orsaker än karies, till exempel i samband med tandreglering. För 19-åringar redovisas även kariesskador på tändernas sidoytor, *DFS-a*³.

Rapporten har tagits fram av Maria Hedberg.

---

¹ d=decayed (karierad), e=extracted (utdragen), f=filled (fylld), t=teeth (tänder)

² D=Decayed (karierad), F=Filled (fylld), T=Teeth (tänder)

³ S=Surface (tandyta), a=approximal (sido-/kontaktyta i tandbågen)

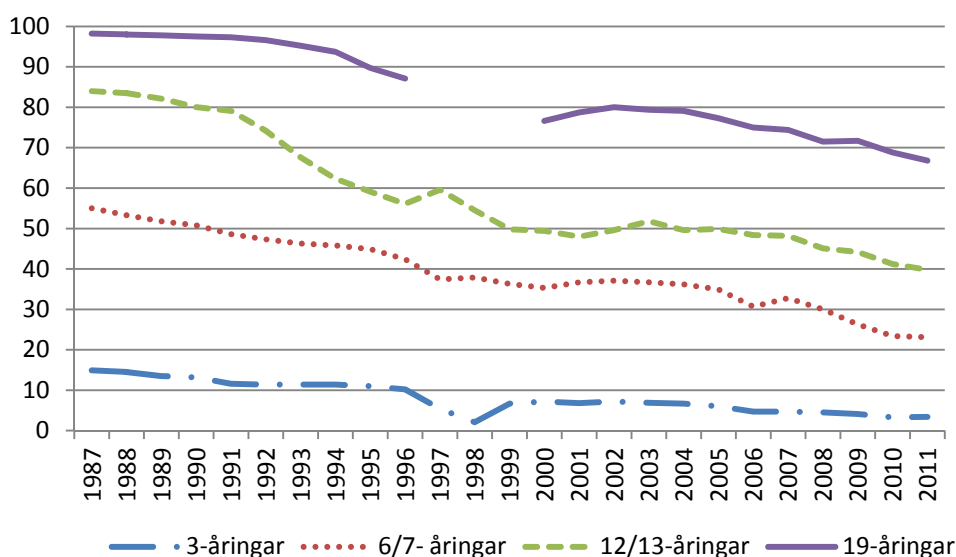
Tandhälsan hos barn och ungdomar

Kariesskadade tänder

Tandhälsoutvecklingen i Stockholm följer i stort den utveckling under 2000-talet som Socialstyrelsen redovisar för Sverige. I Stockholm har förbättringstakten emellertid varit högre i alla åldersgrupper utom för 19-åringarna. 19-åringarna i riket hade år 2000 jämfört med Stockholms län fler skadade tänder, men redovisade år 2010 samma värde.

I figur 1 redovisas tandhälsoutvecklingen sedan 1987 i åldersgrupperna 3, 7, 13 och 19 år.

Figur 1: Andel (%) barn och ungdomar med kariesskadade tänder (deft, DFT) i Stockholms län 1987-2011⁴

En allt mindre andel av barnen i åldrarna 3, 7, 13 och 19 år har kariesskadade tänder (figur 1).

Andelen 3-åringar med kariesskadade tänder ligger på en stabilt låg nivå, 3 procent år 2011 (4 procent i Sverige år 2010).

Andelen 7-åringar med kariesskadade tänder fortsätter att minska. Det mål för 6-åringar som WHO⁵ ställt upp för år 2020, högst 20 procent med

⁴ Under åren 1996 till 1999 skedde ingen beräkning av 19-åringar med kariesskador. 1997 ändrades registreringsåldrarna från 6 till 7 år samt från 12 till 13 år.

kariesskadade tänder, är ännu inte uppnått, varken i Stockholm år 2011 (23 procent), eller i Sverige år 2010 (22 procent).

År 2011 hade 40 procent av 13-åringarna haft kariesskadade tänder (37 procent i Sverige 2010). Motsvarande för 19-åringarna år 2011 var 67 procent (69 procent i Sverige 2010)

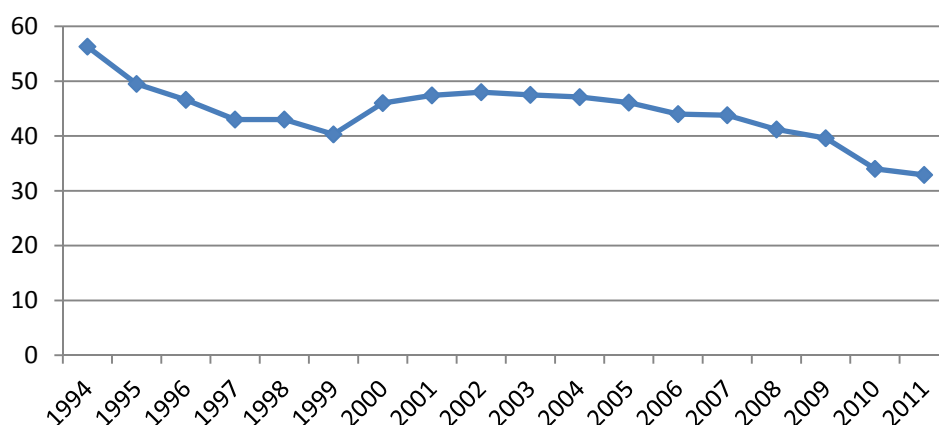
Andelen 13-åringar respektive 19-åringar med kariesskadade tänder har minskat stort under 2000-talet. Andelen kariesskadade har i båda åldersgrupperna minskat med 10 procentenheter mellan åren 2000 och 2011.

Tänder med kariesskadade sidoytor

För 19-åringar redovisas även kariesskador på tändernas sidoytor. Det är framförallt dessa som ger upphov till ett framtida vårdbehov. Sidoytorna behandlas med hörnfyllningar som lättare går sönder jämfört med fyllningar på tuggytor.

Figur 2 visar utvecklingen sedan 1994 avseende kariesskador på tändernas sidoytor.

Figur 2: Andel (%) 19-åringar med kariesskadade sidoytor (DFS-a) i Stockholms län 1994-2011

Andelen 19-åringar med kariesskador på tändernas sidoytor har minskat med 13 procentenheter sedan år 2000, 23 procentenheter sedan år 1994 (figur 2). År 2011 hade 33 procent av 19-åringarna haft sådana kariesskador på tändernas sidoytor (35 procent i Sverige år 2010).

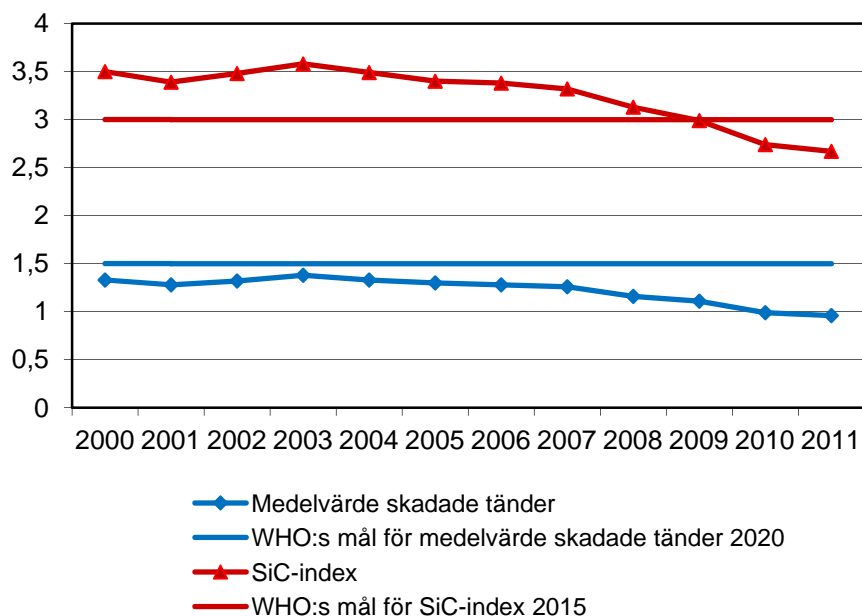
Nationella uppgifter för samtliga tandhälsomått och åldersgrupper finns i bilaga 2.

⁵ WHO:s mål avser 6-åringar medan Stockholms läns landsting redovisar 7-åringar. Övriga landsting redovisar data för 6-åringar.

Medelvärde för skadade tänder samt barn med flest skadade tänder

För att mäta tandhälsan hos de med sämst tandhälsa har WHO tagit fram ett kariesindex, Signifikant kariesindex (SiC-index). Index avser *medelvärdet av skadade tänder för den tredjedel barn och ungdomar som har flest skadade tänder*. WHO:s mål⁶ är att SiC-index för 12-åringar ska vara färre än tre skadade tänder år 2015. Stockholms län har sedan tre år tillbaka nått upp till WHO:s mål (figur 3).

Figur 3: Medelvärde för antal skadade tänder för 13-åringar i Stockholms län och WHO:s mål (12-åringar) samt SiC-index (sämsta tredjedelen) för 13-åringar i Stockholms län och WHO:s mål (12-åringar), åren 2000-2011

Medelvärdet för skadade tänder har sjunkit stadigt de senaste åren till 0,96 skadade tänder år 2011 (figur 3). Likaså har medelvärdet för skadade tänder för den tredjedel som har flest skadade tänder (SiC-index) blivit allt lägre (2,67 skadade tänder år 2011).

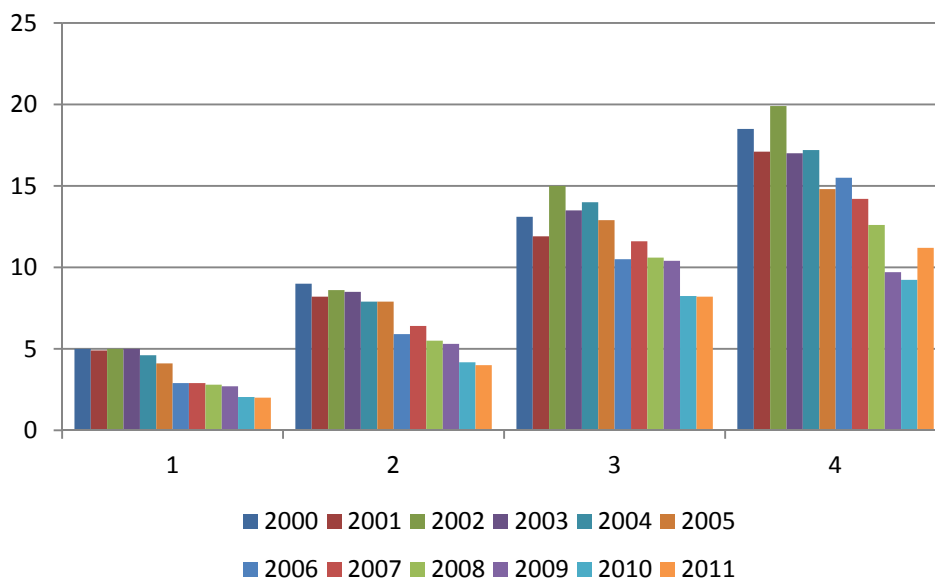
⁶ WHO:s mål avser 12-åringar medan Stockholms läns landsting redovisar 13-åringar. Övriga landsting redovisar data för 12-åringar.

Tandhälsan per vårdbehovsområde

Stockholms län är indelat i mindre områden som grupperats i fyra nivåer med tandhälsa som grund, så kallade vårdbehovsområden. Vårdbehovsindelningen återspeglar den sociala skiktningen i länet, men skapades helt utifrån tandhälsomått. Vårdbehovsområde 1 utgör områden med bäst tandhälsa och vårdbehovsområde 4 områden med sämst tandhälsa.

Figur 4 visar skillnader i tandhälsa hos 3-åringar i länets olika vårdbehovsområden.

Figur 4: Andel (%) 3-åringar med kariesskadade tänder per vårdbehovsområde i Stockholms län 2000- 2011

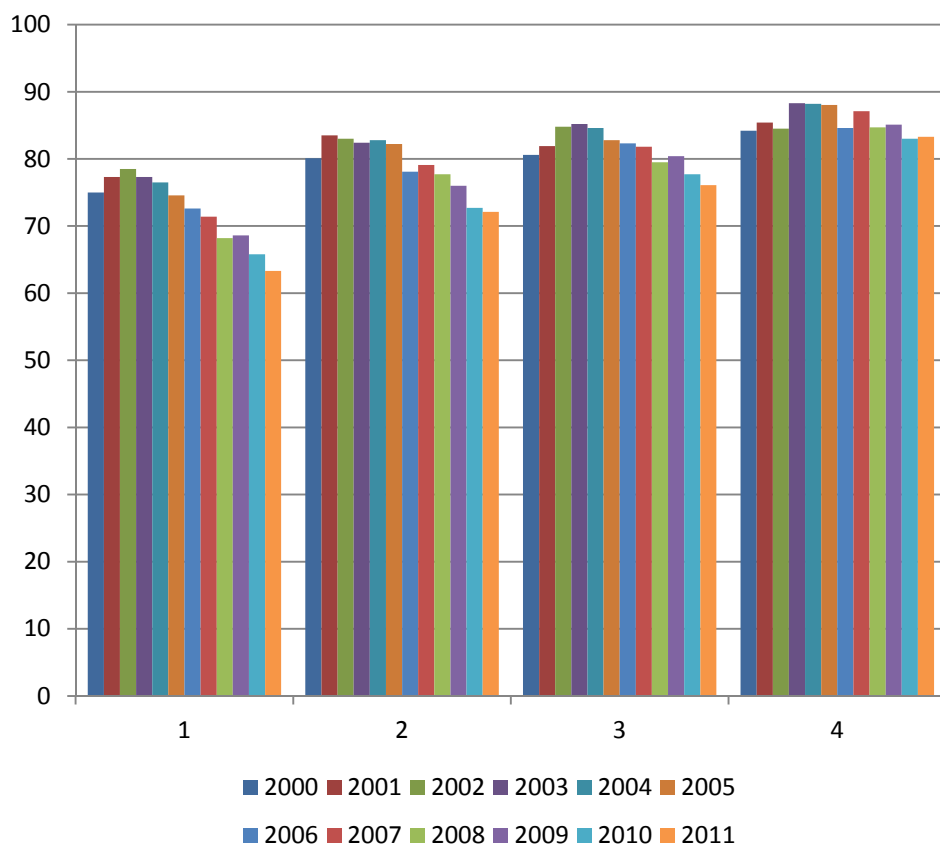

Skillnaderna mellan vårdbehovsområdena avseende 3-åringar är fortfarande stora även om skillnaden mellan vårdbehovsområde 1 och 4 har minskat något över tid (figur 4).

Uppgifter om antal barn per vårdbehovsområde och åldersgrupp finns i bilaga 3.

Figur 5 visar skillnader i tandhälsa hos 19-åringar i länets vårdbehovsområden.

Figur 5: Andel (%) 19-åringar med kariesskadade tänder per vårdbehovsområde i Stockholms län 2000- 2011

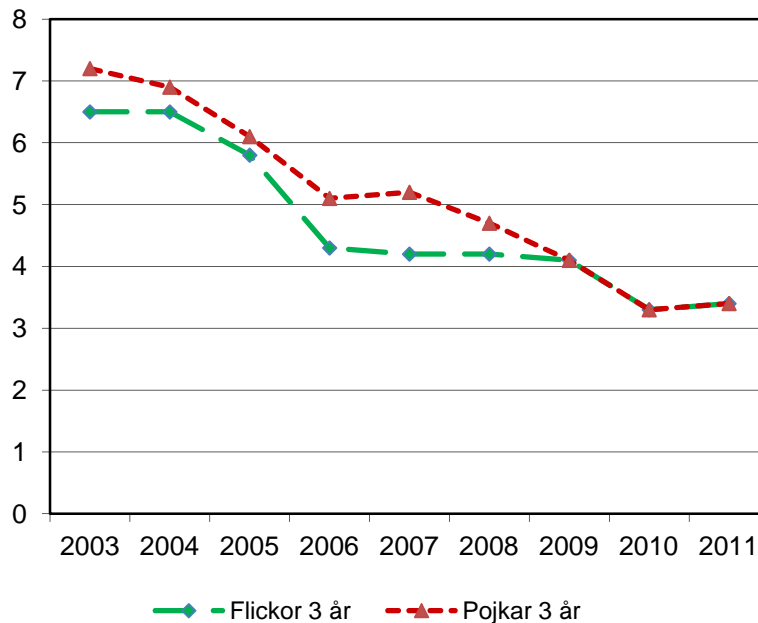
Tandhälsförbättringen avseende 19-åringarna har främst skett i vårdbehovsområde 1 och 2, vilket betyder att skillnaderna mellan vårdbehovsområde 1 och 4 ökat under 2000-talet (figur 5).

Geografiska skillnader i tandhälsa uppdelat per kommun/stadsdel redovisas i bilaga 1.

Flickors och pojkars tandhälsa

Skillnaden mellan flickors och pojkars tandhälsa är generellt sett liten. I de yngre åldrarna har flickor tidigare haft något bättre tandhälsa än pojkar, medan förhållandet varit det omvända i de högre åldrarna.

Figur 6: Andel (%) 3-åriga flickor respektive pojkar med kariesskadade tänder (deft) åren 2003-2011

Den skillnad mellan könen som tidigare kunnat observeras avseende skadade tänder hos 3-åringar finns inte längre (figur 6).

Könsuppdelade uppgifter för samtliga åldersgrupper finns i bilaga 2.

Hälso- och sjukvårdsnämndens mål

Hälso- och sjukvårdsnämnden ställer varje år upp mål för tandvården i Stockholms län. Målen presenteras i budgeten och utfallet i årsredovisningen, tabell 1.

Tabell 1: Verksamhetstal för tandvård 2011, mål och utfall, i procent. Målen uttrycks som kariesfrihet.

	Utfall	Mål	Utfall
	2010	2011	2011
Andelen kariesfria 3-åringar	97	96	97
Andelen kariesfria 3-åringar i utsatta områden, vårdbehovsområde 3+4	91	90	91
Andelen 19-åringar med kariesfria sidoytor	66	60	67

Tabellen visar att tandvården i Stockholms län år 2011 nått upp till samtliga av hälso- och sjukvårdsnämndens mål.

Referenser

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Årsredovisning 2011 för hälso- och sjukvårdsnämnden: Hälso- och sjukvårdsförvaltningen 2012

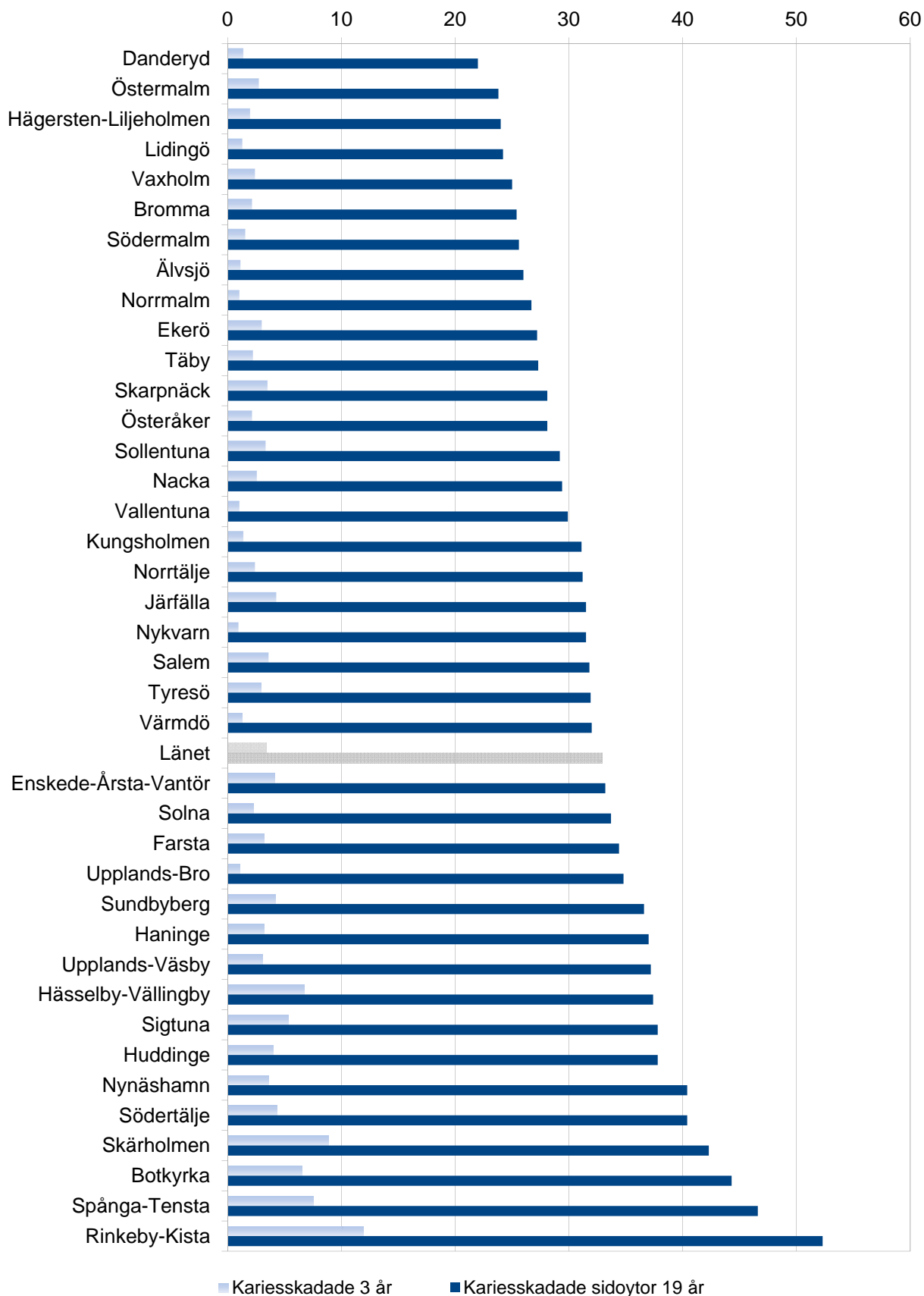
Socialstyrelsen, Karies hos barn och ungdomar, en lägesrapport för år 2008: Socialstyrelsen 2010

Socialstyrelsen, Karies hos barn och ungdomar - epidemiologiska uppgifter för år 2010: Socialstyrelsen 2011

Tandhälsan per kommun/stadsdel

bilaga 1

Figur 1: Andel (%) 3-åringar med kariesskadade tänder respektive andel (%) 19-åringar med kariesskadade sidoytor uppdelat per kommun/stadsdel 2011

Tabell 1: Antal 3- respektive 19-åringar samt andel (%) 3-åringar med kariesskadade tänder respektive andel (%) 19-åringar med kariesskadade sidoytor uppdelat per kommun/stadsdel 2011

Kommun/stadsdel	Antal 3-åringar	Andel 3-åringar med kariesskadade tänder	Antal 19-åringar	Andel 19-åringar med kariesskadade sidoytor
Botkyrka	1 130	6,5	1 116	44,3
Bromma	763	2,0	708	25,4
Danderyd	396	1,3	413	22,0
Ekerö	381	2,9	378	27,2
Enskede-Årsta-Vantör	1 070	4,1	926	33,2
Farsta	649	3,2	532	34,4
Haninge	960	3,2	944	37,0
Huddinge	1 336	4,0	1 116	37,8
Hägersten-Liljeholmen	941	1,9	601	24,0
Hässelby-Vällingby	720	6,7	705	37,4
Järfälla	768	4,2	787	31,5
Kungsholmen	609	1,3	376	31,1
Lidingö	515	1,2	561	24,2
Nacka	1 374	2,5	1 066	29,4
Norrmalm	699	0,9	483	26,7
Norrtälje	470	2,3	741	31,2
Nykvam	123	0,8	111	31,5
Nynäshamn	250	3,6	334	40,4
Rinkeby-Kista	514	11,9	453	52,3
Salem	226	3,5	242	31,8
Sigtuna	494	5,3	497	37,8
Skarpnäck	496	3,4	481	28,1
Skärholmen	394	8,9	430	42,3
Sollentuna	942	3,2	857	29,2
Solna	725	2,2	495	33,7
Spånga-Tensta	651	7,5	575	46,6
Sundbyberg	504	4,2	344	36,6
Södermalm	1 248	1,4	960	25,6
Södertälje	1 027	4,3	1 160	40,4
Tyresö	548	2,9	640	31,9
Täby	827	2,1	820	27,3
Upplands-Bro	301	1,0	313	34,8
Upplands Väsby	451	3,1	508	37,2
Vallentuna	437	0,9	422	29,9
Vaxholm	130	2,3	124	25,0
Värmdö	528	1,3	510	32,0
Älvsjö	384	1,0	331	26,0
Östermalm	506	2,6	480	23,8
Österåker	494	2,0	501	28,1
Länet	25 284	3,4	23 691	32,9

Tandhälsouppgifter för 3-, 7-, 13- och 19-åringar i Stockholms län år 2011 samt i Sverige år 2010¹

3- och 7-åringar

Tabell 1: Antal undersökta samt andel (%) kariesfria 3- och 7-åringar i länet år 2011 och i Sverige år 2010

	3-åringar			7-åringar		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Stockholms län 2011						
Antal undersökta	12 237	13 047	25 284	11 922	12 539	24 461
Kariesfria i %	97	97	97	78	76	77
Sverige 2010						
Antal undersökta	44 987	47 723	92 710	41 277	43 448	84 725
Kariesfria i %	96	96	96	79	77	78

13-åringar

Tabell 2: Antal undersökta 13-åringar, andel (%) kariesfria, medelvärde för skadade tänder samt medelvärde för Signifikant kariesindex (SiC) i länet år 2011 och i Sverige år 2010

	13-åringar		
	Flickor	Pojkar	Totalt
Stockholms län 2011			
Antal undersökta	9 784	10 218	20 002
Kariesfria i %	59	62	60
Medelvärde skadade tänder	1,02	0,90	0,96
Medelvärde SiC	2,81	2,54	2,67
Sverige 2010			
Antal undersökta	37 446	39 738	77 184
Kariesfria i %	62	64	63
Medelvärde skadade tänder	0,86	0,79	0,82
Medelvärde SiC	*	*	2,35

¹ Epidemiologiska uppgifter för riket är hämtade ur Socialstyrelsens sammanställning Karies hos barn och ungdomar - epidemiologiska uppgifter för år 2010. Observera att tandhälsan redovisas som *kariesfrihet*.

* Könsuppdelade uppgifter saknas i Socialstyrelsens redovisning.

19-åringar

Tabell 3: Antal undersökta 19-åringar, andel (%) kariesfria och andel (%) kariesfria sidoytor samt medelvärde för antal skadade tänder och antal skadade sidoytor i länet år 2011 och i Sverige år 2010

	19-åringar		
	Flickor	Pojkar	Totalt
Stockholms län 2011			
Antal undersökta	11 761	11 930	23 691
Kariesfria i %	32	34	33
Kariesfria sidoytor, %	67	67	67
Medelvärde skadade tänder	2,58	2,62	2,60
Medelvärde skadade sidoytor	0,93	1,02	0,98
Sverige 2010			
Antal undersökta	55 037	57 306	112 343
Kariesfria i %	31	31	31
Kariesfria sidoytor, %	66	64	65
Medelvärde skadade tänder	2,62	2,66	2,64
Medelvärde skadade sidoytor	1,00	1,09	1,04

Tandhälsan per vårdbehovsområde

Tabell 1: Antal undersökta samt andel (%) kariesfria i åldrarna 3, 7, 13 och 19 år per vårdbehovsområde (Stockholms län) 2011

	Vårdbehovsområde											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Stockholms län 2011												
3-åringar												
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Antal undersökta	8 742	9 354	18 094	1 638	1 689	3 327	1 159	1 224	2 383	671	749	1 420
Kariesfria i %	98,0	98,0	98,0	96,0	96,1	96,0	92,5	91,3	91,8	87,5	90,0	88,8
7-åringar												
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Antal undersökta	8 803	9 250	18 053	1 501	1 524	3 025	964	1 074	2 038	615	661	1 276
Kariesfria i %	83,1	82,2	82,6	71,0	69,6	70,2	57,5	56,2	56,8	44,6	41,0	42,7
13-åringar												
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Antal undersökta	6 917	7 322	14 239	1 277	1 249	2 526	972	980	1 952	600	655	1 255
Kariesfria i %	62,7	66,1	64,5	54,6	57,2	55,9	44,1	48,2	46,2	40,7	42,7	41,8
19-åringar												
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Antal undersökta	8 372	8 518	16 890	1 607	1 630	3 237	1 128	1 116	2 244	620	632	1 252
Kariesfria i %	35,5	37,8	36,7	27,6	28,1	27,9	23,3	24,6	23,9	16,5	16,9	16,7